

ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Припремила: проф. др Милена Симовић

ПРАВО НА ЛИЧНУ СЛОБОДУ И СИГУРНОСТ

Не постоји повреда права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка ц) и став 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када су редовни судови дали релевантне и довољне разлоге за закључак о постојању основане сумње да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет, односно да постоји оправдана бојазан да би апелант, за случај да буде пуштен на слободу, могао поновити кривично дјело, те када су дати релевантни и довољни разлози за закључак због чега сврха притвора не би могла бити остварена одређивањем блажих мјера.

Из образложења:

Уставни суд запажа да се апелант основано сумњичи да је радње које му се стављају на терет предузимао у својству службене особе. Редовни судови су код процјене постојања овог разлога за притвор цијенили бројност кривичноправних радњи и њихово предузимање у континуитету у дужем временском периоду, односно да је апелант основано сумњив да је у релативно кратком временском периоду (од средине 2016. до краја 2017. године), као вршилац дужности директора Дирекције починио више истоврсних кривичноправних радњи, у којима су се стекла обиљежја кривичног дјела примање дара и других облика користи из члана 380. став 1. Кривичног закона Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 и 75/17), те је показао велику упорност и координацију приликом вршења кривичних дјела која му се стављају на терет. С обзиром на то да је утврдио да се ради о коруптивном кривичном дјелу, почињеном уз висок степен координације са другим оптуженим, Општински суд је закључио, што је потврдио и Кантонални суд, да све наведено представља нарочите околности које оправдавају бојазан да ће апелант боравком на слободи поновити кривично дјело у смислу одредбе члана 146 став 1 тачка ц) Закона о кривичном поступку Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“,

бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14). С обзиром на све наведено, Уставни суд сматра да у овој фази поступка није произвољан закључак редовних судова да су се стекли услови из члана 146 став 1 тачка ц) Закона о кривичном поступку Федерације БиХ.

Коначно, у вези са апелационим наводима да апелант због суспензије не може поновити кривично дјело, Уставни суд подсјећа да је идентичне наводе апеланта Уставни суд већ размотрио у предмету број АП-3227/18 и закључио да су они неосновани, па се умјесто посебног образложења у односу на ове апелационе наводе - у цијелости позива на ставове изнесене у наведеној одлуци.

Најзад, Уставни суд запажа да из образложења оспорених рјешења произлази и да су редовни судови, ослањајући се на постојање основане сумње да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет, те имајући у виду модус извршења кривичног дјела за које се терети апелант, закључили да се изрицањем блажих мјера апеланту не би могла остварити иста сврха као и одређивањем мјере притвора. Имајући у виду околности конкретног случаја, насупрот апелантовим тврдњама, Уставни суд не сматра да су редовни судови само паушално констатовали да се мјерама забране не може остварити сврха притвора, тј. отклањање оправдане бојазни да ће апелант, за случај да буде пуштен на слободу утицати на свједоке, те поновити неко од кривичних дјела за која се може изрећи казна затвора од три године или тежа казна.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-4633/18 од 6. новембра 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Законитост доказа

Не постоји повреда права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је поступак проведен уз гаранције које пружа члан 6 ове конвенције, при чему су редовни судови за своје одлуке дали детаљно, јасно и аргументовано образложење, укључујући и разлоге због којих је одбијено извођење одређеног доказа који је апелант предложио.

Из образложења:

Уставни суд нарочито запажа да су у редовном поступку размотрени и апелантови наводи о незаконитости записника из истраге три свједока. Прво, Уставни суд запажа да су ти свједоци саслушани на главном претресу. Даље, Уставни суд запажа да из другостепене пресуде произилази да је Врховни суд, одговорајући на идентичне жалбене наводе, извршио увид у спорне записнике, те истакао да из садржаја тих записника, не произилазе истакнуте тврдње апеланта, јер позивање свједока да изнесу све што им је познато у вези са извршењем конкретног дјела, како је то и учињено од стране овлашћених службених лица приликом њиховог саслушања, нема карактер сугестивних питања у смислу утицаја или навођења свједока на давање конкретних одговора за одређене чињенице. Коначно, како је нагласио Врховни суд, ти записници су сачињени у складу са одредбама члана 63 ст. 1 и 2 Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 53/12) и садрже све податке о току подузете радње, постављених питања и датих одговора, због чега су тврдње из жалбе, којима се указује и на повреду цитиране законске одредбе, без основа. Стога, Уставни суд апелационе наводе да су записници из истраге незаконити докази, сматра неоснованим.

Што се тиче наведеног кршења принципа *in dubio pro reo*, Уставни суд запажа да апелант и ове наводе заснива на властитој интерпретацији и анализи проведених доказа. Уставни суд сматра да у конкретном случају нема ништа што би могло указати да је овај принцип, као дио принципа пресумпције невиности - прекршен. Како је Уставни суд закључио, судови су у оспореним пресудама дали задовољавајућа образложења која не доводе у сумњу њихове закључке о томе да је несумњиво доказано да је апелант починио кривично дјело за које је осуђен, па су и ови апелантови наводи неосновани.

Коначно, у погледу осталих апелантових навода, Уставни суд подсјећа да је у својој пракси заузео став да ако образложење чињеничних и правних утврђења и закључака суда задовољава захтјеве члана 6 став 1 Европске конвенције, што се оцјењује у сваком конкретном случају, Уставни суд неће улазити у квалитет тих закључака јер је редовни суд у бољој позицији, као суд који је провео поступак и пред којим су изведени докази, да донесе закључке о постојању кривице. Дакле, цијенећи у конкретном случају оспорене пресуде, Уставни суд из њеног образложења не запажа произвољност редовног суда у сегменту оцјене доказа, односно утврђе-

ног чињеничног стања и примјене позитивних прописа, па све приговоре усмјерене у том правцу Уставни суд сматра неоснованим.

(Одлука Уставног суд Босне и Херцеговине,
број АП-4836/15 од 13. марта 2018. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Посебне истражне радње

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у ситуацији када је Уставни суд из образложења оспорене пресуде утврдио да апелантова кривичноправна одговорност за кривично дјело за које је проглашен кривим и осуђен није утврђена произвољном оцјеном доказа, већ управо супротно, након непосредне и свеобухватне анализе и оцјене доказа појединачно и у међусобној вези, из којих је ван разумне сумње проистекао закључак да је апелант починио кривично дјело које му је стављено на терет и на основу којих нити једно значајно питање није остало неразјашњено у смислу начела пресумпције невиности и *in dubio pro reo*.

Из образложења:

У вези с апелантовим наводима да су докази прибављени провођењем посебних истражних радњи тајног праћења и техничког снимања телекомуникација незаконити и да се на таквим доказима нису могле заснивати оспорене одлуке, Уставни суд запажа да из стања списка не произлази да је апелант током првостепеног и другостепеног поступка пред Судом БиХ истицао наведени приговор законитости доказа, односно у жалбеном поступку пред трећестепеним вијећем указивао да је првостепену суд пресуду засновао на доказима који су прибављени на противзаконит начин, па се о том приговору првостепено и апелационо вијеће Суда БиХ нису ни могли ни изјаснити. Наиме, из образложења оспорене пресуде трећестепеног вијећа произлази да су се апелантови наводи истакнути у жалби против пресуде апелационог вијећа односили на начин на који је апелационо вијеће као доказ изводило пресретнуте телефонске разговоре, односно њихову релевантност за одлучивање о кривичној оптужби против апеланта, а не на законитост проведених посебних истражних радњи које

су резултирале наведеним пресретнутим телефонским разговорима. Због тога, Уставни суд, подржавајући своју праксу у предметима који су с овог аспекта покретали слична правна питања (види Одлука број АП 476/04 од 17. децембра 2004. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ“ 34/05, точка 65), указује да ове приговоре апелант не може с успјехом први пут истицати у поступку пред Уставним судом.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-1533/16 од 11. септембра 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Стамбени односи

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када у образложењу оспорених одлука нема ничега што указује на произвољно утврђено чињенично стање и произвољну примјену релевантних прописа на штету апеланта, те када су редовни судови за своје одлуке дали јасне разлоге.

Из образложења:

У односу на приговоре апеланта да управни органи и редовни суд нису правилно цијенили доказе из којих би проистекло његово право на поврат, Уставни суд указује на образложења управних органа и редовног суда из којих произлази да апелант свим доказним средствима у управном и судском поступку није доказао да је члан породичног домаћинства, како то прописује одредба члана 6 Закона о стамбеним односима („Службени лист СР БиХ” бр. 14/84, 12/87 и 36/89, те “Службени гласник Републике Српске” бр. 19/93, 12/99 и 31/99). Уставни суд сматра да је Окружни суд, приликом доношења оспорене пресуде, узео у обзир све проведене доказе и да оспорена пресуда није резултат произвољне примјене наведених одредаба процесног и материјалног права, те да не крши апелантова уставна права. Уједно, у оспореним одлукама су наведени сви потребни разлози и дата детаљна образложења. Дакле, оцјену свих проведених доказа прихватио је Окружни суд сматрајући да је правилно утврђено да апелант није био члан породичног домаћинства своје сестре, односно да су правилно примјењене одредбе члана 17 став 1 Закона о престанку примјене Закона о

коришћењу напуштене имовине (“Службени гласник Републике Српске“ број 16/10) у вези са чланом 6 став 2 Закона о стамбеним односима.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-803/17 од 10. јануара 2018. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Уговор о закупу стана

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине када у образложењу оспорене одлуке Врховног суда нема ничега што указује на произвољну примјену релевантних прописа на штету апеланта, те када је суд за своју одлуку дао јасне разлоге.

Из образложења:

Уставни суд као кључно указује да је Врховни суд одбио ревизионе наводе апеланта да нису правилно оцијењени жалбени наводи да са туженом није закључен уговор о закупу стана. Одлуком од 8. фебруара 2006. године апелант је предметни стан дао у закуп на одређено вријеме туженој, који је као носилац станарског права или члан његовог породичног домаћинства извршио поврат стана на територији Босне и Херцеговине и бивше СФРЈ и стекао право на откуп стана, што значи да наведена одлука има упориште у акту апеланта. Међутим, одредбом члана 11 поменутог Правилника је прописана обавеза да се на основу коначне одлуке о додјели стана у закуп закључи уговор о закупу у писаној форми, те су прописани елементи тог уговора, а управо у конкретном случају, између странака није дошло до закључења уговора о закупу. Надаље, писана форма уговора о закупу се тражи и према чл. 38 и 58 Закона о приватизацији друштвених станова Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске“, број 72/07), да би он био ваљан као правни основ за кориштење стана по основу закупа. Према томе, тужена којој је одлуком апеланта од 8. фебруара 2006. године предметни стан дат у закуп, код тога да након тога, по одредбама Правилника и одредбама закона, није дошло до закључења уговора о закупу - не посједује ваљан правни основ да предметни стан држи у посје-

ду по основу закупа (јер јој то право не даје сама одлука без закљученог уговора о закупу).

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-3596/16 од 11. октобра 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Фактичка експропријација

Редовни суд је у апелацијом оспореној пресуди образложио да се спорно правно питање не рјешава кроз институт накнаде штете већ као накнада за извршену фактичку експропријацију некретнина апеланата, па законска затезна камата на досуђену новчану накнаду тече од дана доношења првостепене пресуде, којом је први пут утврђена новчана обавеза туженог. Уставни суд је закључио да у образложењу оспорене одлуке нема ничега што указује на арбитрарну примјену материјалног права на штету апеланата, па нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, нити права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз ову конвенцију.

Из образложења:

Уставни суд подјећа да је у својој пракси одлучивао о апелацијама које су покретале питање „фактичке експропријације“ (види нпр. одлуке број АП 2986/11 од 18. новембра 2014. године, АП 2676/11 од 9. децембра 2014. године, АП 4312/12 од 21. јула 2015. године, АП 4875/13 од 15. септембра 2016. године и друге). У свим овим одлукама је истакнуто да је усаглашено правно схватање да захтјев за новчану накнаду због извршене фактичке експропријације не застаријева, имајући у виду да су у случају фактичке експропријације физичка или правна лица лишена права власништва, па је основ тужбеног захтјева у ствари захтјев за поврат власништва. Уставни суд подсјећа и на то да су редовни судови, приликом расправљања тог спорног питања на Панелима, имали у виду да право захтијевати поврат власништва не застаријева, па да сходно томе ни захтјев за тражену накнаду не застаријева. У таквим околностима када поврат некретнина, односно поврат у пређашње стање, више није био могућ, када је у поступку фактичке експропријације власник и (или) посједник неспорно лишен

своје имовине - ни захтјев за тражену накнаду (на име лишавања права на имовину) није могао застарјети.

С обзиром да се у конкретном случају ради о захтјеву апеланта за одређивање накнаде за експроприсане некретнине, у погледу тока законске затезне камате на износ досуђен на име накнаде због експропријације некретнина, Уставни суд подсјећа на стабилну судску праксу према којој камате теку од дана доношења одлуке о утврђивању накнаде (види нпр. одлуке бр. АП-4240/14 од 19. априла 2017. године, АП- 5522/14 од 10. маја 2017. године, АП-5331/14 од 15. јула 2017. године и АП-5464/15 од 20. децембра 2017. године).

Узимајући у обзир изнесено, Уставни суд сматра да је Апелациони суд у ревизионој пресуди дао јасно и прецизно образложење своје одлуке, засновано на утврђеном чињеничном стању и релевантном материјалном праву, које, прије свега, задовољава стандард образложене одлуке као сегмент права на правично суђење, те да се такво образложење не може сматрати арбитрарним. Дакле, у конкретном случају се не ради о изузетку, када би било потребно да одлуку и образложење редовног суда, Уставни суд замијени својим - у циљу заштите уставних права апеланата.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-1013/16 од 29. новембра 2018. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Одбацивање ревизије

Постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у ситуацији када Суд БиХ није у смислу релевантних одредби Закона о парничном поступку пред Судом БиХ одбацио ревизију изјављену против дијела одлуке другостепеног суда која није правоснажна, као и када је Суд БиХ донио оспорену пресуду без поштовања правног става Уставног суда израженог у Одлуци АП 3068/12 од 27. октобра 2015. године, што је супротно члану 62 став (4) Правила Уставног суда, односно када није примјенио материјално право на начин који би задовољио стандарде права на правично суђење и дао јасно образложење о чињеницама које су битне за одлучење.

Из образложења:

Уставни суд запажа да ревизијско вијеће Суда БиХ, доносећи оспорену одлуку, у поновном поступку у битном остало код ставова заузетих у пресуди која је била предмет апелационог разматрања пред Уставним судом у Одлуци број АП 3068/12. У том правцу Уставни суд запажа да из образложења оспорене одлуке произилази да, супротно схватању Уставног суда, Суд БиХ и даље истрајава на ставу да апелант за утужени период није могао примати плате нити су му оне биле одређене пошто се није налазио на буџетским позицијама из којих би се његова примања реализовала, да су одредбе члана 29 Закона о министарствима и другим органима управе Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“ бр. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09 и 59/09, 103/09) јасне и да их не треба тумачити, а што значи да је Завод престао са радом, по сили закона, те је излишно говорити о радном односу и запосленима у органу управе који не постоји. Поред наведеног, Суд БиХ поново истрајава на закључку да апелант због година живота није могао бити у радном односу, нити је егзистирао фиктивни послодавац, нити је пензионисани радник могао бити у радном односу коме је по сили закона престао радни однос.

Дакле и поред јасних и прецизних ставова и упута Уставног суда из одлуке АП 3068/12 ревизионо вијеће Суда БиХ је у оспореној одлуци поступило на идентичан начин - не наводећи јасне разлоге за своје одлучење о примјени материјалног права и свих околности на које је Уставни суд указао. Уставни суд подсјећа и на одредбу члана 62. став (4) Правила Уставног суда која прописује да је суд, односно орган чија је одлука укинута, дужан да донесе нову одлуку, при чему је обавезан поштовати правно схватање Уставног суда о повреди уставом утврђених права и основних слобода подносиоца апелације.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-5750/15 од 10. априла 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Дисциплински прекршај

Није прекршено право апеланткице на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је на темељу проведених

релевантних доказа несумњиво утврђена одговорност апелантице за дисциплински прекршај, за што су Првостепена и Другостепена комисија, као и Високо судско и тужилачко вијеће БиХ као цјелина дали довољно јасна и аргументована образложења. Притом, није нарушено начело равноправности страна у поступку у ситуацији када су, уз адекватно образложење и дискрецијско овлаштење, прихваћени и проведени они докази апелантице који су оцијењени као релевантни.

Из образложења:

Уставни суд запажа да је током цијелог поступка апелантица била заступана од стране адвоката, а и сама активно учествовала у дисциплинском поступку пред Првостепеном дисциплинском комисијом, те била лично присутна припремном рочишту и рочишту за главну расправу, гдје је и саслушана као парнична странка. Првостепена дисциплинска комисија је прихватила све доказне приједлоге апелантице и у току цијелог поступка апелантица је имала могућност да се изјасни о свим захтјевима, чињеничним наводима и доказним приједлозима противне стране. У том смислу се неоснованим показују наводи апелације да Првостепена комисија није дала разлога на темељу којих је утврдила да је апелантица наведени дисциплински прекршај починила с умишљајем.

Уставни суд указује да је Првостепена комисија у образложењу предметне одлуке утврдила да је апелантица била свјесна својих незаконитих поступака, односно кршења одредби члана 27 Закона о управним споровима, знајући да је на тај начин онемогућила туженој страни и заинтересованим лицима да учествују у судском поступку који се директно тиче њихових права и интереса. На тај начин дисциплински органи су утврдили да је апелантица очигледно повриједила начело обостраног саслушања странака као једно од темељних процесних начела којима се обезбјеђује једнакост странака у поступку и право на правично суђење, те да је очигледно прекршила обавезу исправног поступања према туженој страни у судском поступку и према заинтересованим лицима.

Доводећи у везу наведене ставове с конкретним предметом, Уставни суд примјећује да је апелантица идентичне наводе истицала у дисциплинском поступку, те да су дисциплински органи детаљно испитали апелантичине наводе, дајући за своје ставове јасна и аргументирана образложења, која Уставни суд, у околностима конкретног случаја, не сматра произвољним, нити се примјена материјалног и процесног права чини произвољном.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-595/16 од 23. априла 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Образложење оспорених одлука

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када у образложењу оспорених одлука нема ничега што указује на било какву произвољност у погледу утврђивања чињеничног стања, као и у примјени материјалног права, те када су редовни судови у оспореним одлукама дали јасне и аргументоване разлоге за своје одлучење.

Из образложења:

Разматрајући наводе апеланта у контексту оспорених пресуда донесених у поновном поступку, Уставни суд примјећује да су редовни судови провели понован поступак у којем је проведен доказни поступак, те да су парничне странке (тужиоци и апелант) у том поступку имале могућност да доказују своје тврдње у погледу основаности тужбеног и противтужбеног захтјева. Међутим, на основу резултата таковеденог поступка редовни судови су заузели становиште да су тужиоци предметни купопродајни уговор закључили под утицајем општих и посебних ратних околности, односно притиска који су се дешавали у то вријеме у Бања Луци, а што је утицало да њихова воља приликом закључења спорног купопродајног уговора не буде слободна и озбиљна.

Уставни суд запажа да су редовни судови у оспореним пресудама дали веома јасне и аргументоване разлоге о којим околностима се тачно радило, те како су оне имале пресудан утицај код продаваца (оба тужиоца) да закључе спорни уговор. Наиме, редовни судови су јасно и прецизно образложили на који начин су се ратне околности рефлектовале посебно на ранију друготужитељицу, као и на првотуживоца, који и поред тога што је у вријеме закључивања спорног уговора боравио у иностранству, ипак није могао остати имун на те околности, јер су оне по свему указивале на могућност губитка предметне имовине у коју су прво уселила наоружана лица, а затим и избјеглице. Управо је та пријетња због губитка имовине била пресудна код тужиоца да закључе спорни уговор.

Такође, Уставни суд запажа да је у оспореној пресуди Врховни суд врло јасно образложио због чега су неосновани наводи апеланта о томе да је сврха вођења предметне парнице за тужиоце била повећање цијене спор-

них некретнина, те у том образложењу Уставни суд не види било какву произвољност.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-294/16 од 6. јуна 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Накнада штете због неиспуњења уговора

Не постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када су редовни судови у оспореним одлукама дали јасне и логичне разлоге у погледу чињеничног стања и примјене процесног и материјалног права, а таква образложења Уставни суд не сматра произвољним.

Из образложења:

У конкретном случају Уставни суд налази да је апелант предметни тужбени захтјев поднио против тужене ради испуњења уговора, а не ради исплате потраживања на име повреде ауторских имовинских и моралних права у смислу Закона о ауторском праву и сродним правима у БиХ. Овај апелантов тужбени захтјев је одбијен оспореним пресудама. Уставни суд налази да из образложења пресуда редовних судова слиједи да ниједна страна прије раскида уговора није испунила своје уговорене обавезе које су биле међусобно условљене. Како је апелант 2006. године раскинуо уговор из разлога што ни сам није могао испунити своје обавезе на уговорени начин, а те обавезе је апелант престао испуњавати 2001. године, тужени је имао право да у таквој ситуацији ускрати даље испуњење своје обавезе, а постојање апелантовог права чију заштиту у конкретној парници тражи, не произлази ни из једне одредбе закона. Наиме, према правилима Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Службени гласник Републике Српске“ бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04), право на раскид због неиспуњења припадало би апеланту под условом да је он испунио обавезу (а није, што је признао и сам), а да тужени није (испунио је дјелимично), те да је тужени крив за неиспуњење (то апелант није доказао нити се чињеничним наводима указивало на кривицу туженог због неиспуњења). Надаље, није спорно да до неиспуњења може

доћи и због других разлога који се не могу приписати кривици туженог у ком случају и нема одговорности (немогућност испуњења) али на тим чињеницама се није заснивао тужбени захтјев нити је било доказа у том правцу. Надаље, у смислу одредбе члана 132 Закона о облигационим односима, свака од странака, ако је дјелимично испунила обавезу, има право да захтијева враћање датог, али таквог захтјева од стране апеланта није било, као ни захтјева за накнаду штете.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-162/16 од 31. маја 2018. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ У ОДНОСУ НА ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Постоји кршење апелантовог права на правично суђење у односу на доношење одлуке у разумном року из члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је предметни поступак пред редовним судовима трајао осам година, а да притом редовни судови нису дали никакво образложење везано за дужину трајаја поступка.

Из образложења:

Уставни суд констатује да је апелант у предметном поступку поднио тужбу за накнаду материјалне штете 3. јуна 2008. године, те да је поступак окончан пресудом Врховног суда од 2. јуна 2016. године. Дакле, цјелокупан предметни поступак је трајао тачно осам година, при чему је предмет одлуком Врховног суда враћен на поновни поступак нижестепеним судовима, због процедуралне грешке тих судова, јер је Врховни суд утврдио да апелантово потраживање није застарјело. Притом је првостепени поступак трајао три године и седам мјесеци, жалбени поступак нешто мало мање од двије године, док је ревизиони поступак пред Врховним судом укупно трајао близу три године. Уставни суд указује да се у конкретном случају није радило о спору који је хитне природе по самом закону, али да наведено не оправдава чињеницу за овако трајање поступка који у суштини и није био посебно сложен.

С обзиром на одлуку у овом предмету и водећи се принципима правичности, Уставни суд сматра да апеланту треба на име накнаде нематеријалне штете исплатити износ од 500,00 КМ. Уставни суд је увјерен да ће оваква симболична накнада бити одговарајућа сатисфакција, с обзиром на то да

се апелант Уставном суду о овом питању обратио тек кад је предметни поступак окончан. Ову накнаду је дужна платити Влада Републике Српске, с обзиром на сједиште судова пред којима је вођен предметни поступак, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке уз обавезу да након истека овог рока плати апеланту законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-3970/16 од 23. октобра 2018. године)*

ПРИМЈЕНА ПОВОЉНИЈЕГ ЗАКОНА

Повријеђено је апелантово уставно право из члана 7 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода јер је у конкретном случају примјена Кривичног законика, којим је одбијен захтјев апеланта за замјену казне затвора (која му је изречена за кривично дјело по раније важећем Кривичном закону) новчаном казном била на апелантову штету, те је утицала на саму „казну“, а не на њено извршење.

Из образложења:

Уставни суд примјећује да је идентично правно питање ријешио у одлуци АП-1498/18, од 23. априла 2018. године (доступна на www.ustavnisud.ba), у којој је рјешавајући апелацију апеланта у наведеном предмету утврдио да постоји кршење члана 7 Европске конвенције, када редовни суд није примијенио Кривични закон Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске“, бр. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 и 37/13), већ је (дајући исто образложење као првостепени суд у конкретном предмету) закључио да се примјена одредаба члана 9 Кривичног законика Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 63/17), о временском важењу кривичног законодавства, ограничава на кривични поступак до правоснажности пресуде, а у конкретном случају се ради о поступку извршења правоснажно изречене казне затвора. Позивајући се на праксу Европског суда у предмети *Rio del Prada Del Rio Prada против Шпаније* (Европски суд, представка број 42750/09, од 21. октобра 2013. године), као и указујући на релевантне одредбе из домаћег законодавства, Уставни суд је у наведеном предмету закључио да без обзира на чињеницу да је правоснажана пресуда апеланту изречена мјесец дана након што је ступио

на снагу сада важећи Кривични законик, апелант је правоснажно осуђен на казну затвора у трајању од шест мјесеци по одредбама раније важећег Кривичног закона, што му је у складу са одредбама раније важећег Кривичног закона давало могућност да наведену казну затвора замијени новчаном казном. Такође, Уставни суд је у наведеном предмету утврдио да не се може говорити да члан 33 став 2 раније важећег Кривичног закона, прописује извршење казне затвора у неком наводно оперативном смислу, већ се ради (под законом прописаним околностима након одлуке суда о захтјеву осуђеног лица) о новом, другачијем облику „казне“, која погађа правоснажно осуђено лице. Ради се о „институту замјене казне“, коју је познавао раније важећи Кривични закони, који је лицима који су испуњавали законом прописан услов давао могућност да траже другачију казну од изречене казне затвора, која је за њих блажа - новчану казну. С обзиром да сада важећи Кривични законик искључује такву могућност, неспорно је да нови важећи закон утиче на лица којима је изречена казна затвора која не прелази период од шест мјесеци (у Републици Српској), конкретно на апеланта, те се не ради о извршењу казне, већ о мјери која утиче на саму „казну“, односно немогућност апеланта да казну затвора замјени блажом и по њега очито повољнијом новчаном казном.

Имајући у виду наведено Уставни суд примјећује да се потпуно исти закључак може примијенити на наведени предмет, због чега Уставни суд налази да је у конкретном случају повријеђено апелантово право из члана 7 Европске конвенције, те се умјесто посебног образложења у потпуности позива на образложење дато у одлуци АП-1498/18.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-2948/18 од 5. јула 2018. године)*

ПРАВО НА СЛОБОДУ ИЗРАЖАВАЊА

Апелантово право на слободу изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода је повријеђено тиме што су редовни судови апелантово изражавање сумње у правилност доношења привремене мјере у конкретном поступку квалификовали као вријеђање суда за шта су му изrekli новчану казну, а да нису у довољној мјери, те у складу са стандардима члана 10 Европске конвенције, анализирали садржај спорног поднеска, чиме је дошло до незаконитог мијешања у апелантово право на слободу изражавања.

Из образложења:

Уставни суд сматра да се језичком анализом ријечи употријебљених у спорном поднеску тешко може утврдити да конкретни текст заиста садржи наводе увредљивог садржаја, чији је циљ био да се наруши ауторитет суда. Истицање навода у конкретном поднеску за које апелант мисли да су оправдани, не пружају довољно основа да се закључи да је апелант конкретним текстом нарушио границе постављене ставом 2 члана 10 Европске конвенције или увриједио суд. Уставни суд сматра да су редовни судови оспореним одлукама прекорачили границе својих овлаштења, утврдивши да су предметни наводи увредљиви за суд, јер своје одлуке нису засновали на прихватљивој анализи чињеница које су релевантне и свих околности које су важне у конкретном случају.

У том контексту, Уставни суд наглашава да је неспорно да члан 407 став 1 Закона о парничном поступку Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 53/03, 73/05 и 19/06), који је примијењен у конкретном случају, прописује да ће суд казнити лица која у поднеску вријеђају суд. Међутим, Уставни суд сматра, имајући у виду садржај спорног поднеска, да су редовни судови у конкретном случају на арбитраран начин примијенили предметну законску одредбу, те да, у околностима конкретног случаја, мијешање у апелантово право на слободу изражавања није било „у складу са законом“ и да се разлози које су редовни судови навели у својим одлукама не могу сматрати релевантним и довољним да се то мијешање оправда.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-4644/16 од 6. децембра 2018. године)*

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Нема кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију зато што апеланти сходно релевантном одредбама материјалног права нису могли имати „легитимно очекивање“ да ће успјети у свом захтјеву, па стога немају ни „имовину“ у смислу наведеног члана, нити оспорена одлука представља мијешање у њихово право на мирно уживање имовине.

Из образложења:

Уставни суд запажа да је Окружни суд, на основу проведених доказа у првостепеном поступку, закључио да апеланти током поступка нису пружили доказе да су право својине на предметној некретнини стекли од правних предника који су прије њих били укњижени као власници или евентуално да су њихови предници имали ваљан прави основ за упис свог права својине у јавним евиденцијама (пуноважан уговор или одлуку надлежног органа), јер би у околностима конкретног случаја једино тада тужбени захтјев апеланата био основан. Тврдње апеланата да су својину на предметној некретнини стекли њеним дугогодишњим кориштењем су неосноване, јер се на ствари у друштвеној (сада државној) својини не може стећи право својине одржањем (члан 29 Закона о основним својинскоправним односима - „Службени лист СФРЈ“ бр. 6/80 и 36/90 и „Службени гласник Републике Српске“ број 38/03).

Уставни суд запажа да апеланти у поступку пред редовним судовима нису успјели доказати основаност тужбеног захтјева, при чему, у складу с јуриспруденцијом Европског суда за људска права и властитом праксом, Уставни суд не може супституисати редовне судове у односу на њихов закључак јер је управо задатак редовних судова да на основу расположивих доказа, те њиховом оцјеном, у смислу члана 8 Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“ бр. 58/53, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 и 61/13), процјењују основаност тужбеног захтјева.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-4966/16 од 19. децембра 2018. године)*

ПРАВО НА СЛОБОДУ КРЕТАЊА И ПРЕБИВАЊА

Постоји кршење права на слободу кретања и боравишта из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода када мјере забране нису одређене у складу са законом, јер су редовни судови произвољно примијенили релевантне одредбе Закона о кривичном поступку Федерације БиХ.

Из образложења:

У конкретном случају апеланту је одређена мјера забране напуштања боравишта. Уз забрану напуштања боравишта апеланту је изрече додатна мјера привременог одузимања путне исправе, односно пасоша, који ће бити депонован у Општинском суду до завршетка главног претреса. Сходно наведеном, произлази да изречене мјере представљају ограничење апелантовог права на слободу кретања. На другачији закључак не утиче ни чињеница да апеланту није ограничена слобода да излази из свог дома и да одржава контакте с вањским свијетом, али уз наведена ограничења (види, *mutatis mutandis, de Tommaso против Италије*, пресуда од 27. фебруара 2017. године, став 88).

Уставни суд запажа да, како то произлази из записника са главног претреса, односно како је то сам суд утврдио и констатовао у записнику, оптужени (апелант) није био уредно позван, па произлази да није испуњен овај услов да би суд могао предузети мјере у складу са овлашћењима из члана 261 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14). Надаље, Уставни суд запажа да је оспореним рјешењима апеланту одређена мјера забране до окончања кривичног поступка, а одредба члана 261 став 4 наведеног закона изричито прописује да овако одређен притвор, па тако и мјере забране које су апеланту одређене као алтернатива притвору, могу трајати најдуже 30 дана. Да би се апеланту могле изрећи мјере забране које, у складу са одредбом члана 140б став 5 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ, могу трајати до правоснажности пресуде, а како је то одређено оспореним рјешењима, морао је, у складу са ставом 1 члана 140б овог закона, постојати приједлог странке у поступку, а што је у конкретном случају изостало. Из наведеног произлази да мјере забране које су апеланту изречене нису одређене у складу са законом, што је довољно да се утврди повреда апелантовог права без разматрања његових даљих навода у погледу оправданости мјера забране.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП-2098/18 од 17. јула 2018. године)